



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt č. CZ.1.07/3.2.09/03.0015

## PROHLoubENÍ NABÍDKY DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ NA VŠPJ A SVOŠ V JIHLAVĚ

<http://www.vspj.cz/skola/evropske/opvk>



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pilotní ověření studijního předmětu

## Řízení lidských zdrojů

Právní jednání osob s postižením v novém občanském zákoníku

Pilotní ověření v termínu: zimní semestr akadem. roku 2013/2014

Vyučující: **JUDr. Dana Kořínková**

Studijní opora k dispozici na [elearning.vspj.cz](http://elearning.vspj.cz)

- 
- ✖ Vzájemné představení
  - ✖ Očekávání účastníků
  - ✖ Cíle semináře
  - ✖ Obsah



# SVÉPRÁVNOST A SOCIÁLNÍ PRÁCE

- ✗ rozlišení mezi úlohou (veřejného) opatrovníka a sociální služby
- ✗ porozumění právnímu statusu klienta, v čem je omezen, v čem nikoli,
- ✗ znalost práv, povinností opatrovníka, jejich mezí
- ✗ pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů (základní činnost při poskytování řady sociálních služeb)

# POTŘEBY NEZPŮSOBILÉHO ČLOVĚKA

---

Co potřebují v oblasti právního jednání  
(právních úkonů) ???

- ✗ Lidé s potížemi v učení
- ✗ Lidé s duševním onemocněním
- ✗ Senioři
- ✗ Lidé po úrazech a mozku
- ✗ Lidé s demencí

# PŘIROZENÁ PODPORA

---

Návrat z ústavního do přirozeného prostředí je také návrat k přirozeným formám pomoci (rodina, přátelé, kolegové, spolužáci)

- + nejméně zasahuje do soukromí
- + umožňuje zachovat v maximální míře autonomii
- + nejvíce začleňující
- + zdarma

Profesionální podpora (sociální služby) - nastupuje až když není k dispozici PP, podporuje a navazuje na PP



# PODPORA PŘI ROZHODOVÁNÍ/PRÁVNÍCH ÚKONECH

- ✗ Přirozená (rodina, přátelé, kolegové, spolužáci)
- ✗ Profesionální (soc. služby, veřejný opatrovník)

Formalizovaná – podpůrce, zástupce, opatrovník

Stanovení pravidel zákonem a metodiky

- + prevence špatného zacházení
- + formou zákona – (Anglie, Německo, Kanada)
- + „Dobrá praxe opatrovnictví“ (QUIP, MPSV) je založena na domácích i zahraničních zkušenostech, bude dále rozvinuta pro potřeby ČR

# OD MODELU PÉČE K MODELU PODPORY

- = Spojitá nádoba s otázkou právní způsobilosti
- ✗ V podmínkách (ústavní) péče není právní způsobilost potřeba (ani žádoucí?)
- ✗ Důsledkem je syndrom hospitalismu (nezískání či ztráta kompetencí, závislost na péči, ztráta lidské důstojnosti, osobnosti lidské i právní)
- ✗ Studium a řešení negativních důsledků modelu z hl. různých oborů- speciální pedagogika, sociální práce, psychologie, filozofie, právo



# MODEL PODPORY V ZÁKONĚ O SOC. SL.

Definice a cíl sociální služby: podpora  
poskytovaná osobám za účelem  
sociálního začlenění

Sociální začlenění: proces zajišťující, aby  
osoby dosáhly **možností příležitostí plně**  
**se zapojit** do života společnosti a **žít**  
**způsobem života, který je považován**  
**za běžný** (+ právo na služby v nejméně  
omezujícím prostředí, § 38)

# MODEL PODPORY V ZÁKONĚ O SOC. SL.II

---

Podpora – individuální, odvíjí se od osobních cílů a potřeb

- ✗ Poskytovatel vytváří podmínky pro uplatňování vlastní vůle uživatele

Znak dosažení rovných příležitostí a sociálního začlenění: **Osoby mají příležitost realizovat všechna svá práva a svobody v míře, v jaké to umožňují jejich schopnosti**

# ÚMLUVA O PRÁVECH OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM (DÁLE JEN „ÚMLUVA“)

- ✖ Je výsledkem a završením procesu přehodnocení přístupu ke zdr. postižení na celosvětové úrovni.
- ✖ Účelem je podporovat, chránit a zajišťovat plné a rovné užívání všech LP a základních svobod všemi osobami se zdr. postižením a podporovat úctu k jejich přirozené důstojnosti. (čl. 1)
- ✖ Státy uznávají význam, jaký má pro osoby se z.p. osobní nezávislost a samostatnost, včetně svobody volby. (Preamble)



# PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA KE SVÉPRÁVNOSTI

- ✘ Úmluva (č.10/2010 Sb.m.s.) – právní základ a rámec, má aplikační přednost před vnitrostátními právními předpisy, pokud jsou v rozporu (čl. 10 Ústavy), zejm. čl. 12
- ✘ Listina základních práv a svobod (zák. č. 2/1993 Sb.)
  - + NOZ je principiálně v souladu s Ústavním právem a judikaturou Ústavního soudu
- ✘ (Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník)
- ✘ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

# JUDIKATURA A DOKUMENTY KE SVÉPRÁVNOSTI

## Judikatura:

- ✘ Nález Ústavního soudu I. ÚS 557/09 (ze dne 18. srpna 2009) – omezení svéprávnosti je až krajní řešení (subsidiarita),
- ✘ II. ÚS 2630/07 – nepřijatelnost rozhodnutí pouze podle znaleckého posudku
- ✘ Rozsudek NS - 30 Cdo 2865/2012-275, 22.11.2012

## Koncepční dokument

- ✘ Doporučení Výboru ministrů R (99) 4 členským státům ohledně právní ochrany dospělých lidí s omezenou způsobilostí k právním úkonům - v rámci Rady Evropy

# ÚČEL PRÁVNÍ ÚPRAVY

---

Právní úprava sleduje zajištění práv a zájmů „nezpůsobilého“ člověka:

- ✗ pomoc/zastoupení při realizaci právních úkonů
- ✗ ochrana majetku, aj. zájmů, pokud člověk není schopen je sám kontrolovat - ochrana před nevýhodným právním jednáním (právní úkony)

**Otázka jak dosáhnout cíle – omezování x podpora**



# ÚSTAVNÍ PRÁVO

---

# PRINCIP MINIMÁLNÍHO ZÁSAHU DO ÚSTAVNÍCH PRÁV OSOBY (VIZ I. ÚS 557/09, NS)

Omezení způsobilosti k právním úkonům **je zásahem do základních práv** – zejm. důstojnosti a nedotknutelnosti osoby (čl. 1, 7, 10 LPS), právní způsobilosti (osobnosti) (čl. 5), vlastnického práva

K tomu lze přikročit jen

- ✗ Pokud je ohrožen ústavou chráněný zájem (práva člověka s postižením, třetích osob)
- ✗ Pokud nelze situaci řešit jinak (**princip subsidiarity**)
- ✗ V minimální nutné míře (**princip proportionality**)

# NÁLEZ ÚSTAVNÍHO SOUDU I. ÚS 557/09

- ✘ *„Omezení způsobilosti k právním úkonům je vždy závažným zásahem do osobnostní integrity omezovaného.“*
- ✘ ÚS Požaduje aplikaci principu subsidiarity a proporcionality – k zásahu do právní způsobilosti lze přikročit, až pokud neexistují jiná, méně omezující opatření (např. podpora, opatrovník bez omezení pr. zp.) a jen v nezbytném rozsahu
- ✘ Nový přístup v soudnictví – zal. na respektu k lidským právům, obecné soudy LP nereflektují



# ÚMLUVA O PRÁVECH OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

# ČL. 12 ÚMLUVY, Odst. 2 A 3

---

ČR uznala, že:

- ✗ osoby s postižením mají právní způsobilost ve všech oblastech života (odst.2).

ČR se zavázala zajistit:

- ✗ lidem s postižením přístup k asistenci, kterou mohou pro uplatnění této právní způsobilosti potřebovat (odst. 3);

# ČL. 12 ÚMLUVY, ODST. 4 A 5

- ✗ aby všechna opatření, která se týkají uplatnění právní způsobilosti, poskytovala účinné záruky zamezující zneužití, respektovala práva, vůli a preference osoby, zabraňovala konfliktu zájmů a nevytvářela prostor pro nežádoucí ovlivňování, trvala po nejkratší možnou dobu, byla pravidelně přezkoumávána;
- ✗ rovné právo vlastnit nebo dědit majetek, spravovat své finanční záležitosti a mít rovný přístup k bankovním půjčkám



# OBČANSKÉ PRÁVO

---

# ZKUŠENOSTI S OMEZENÍM ZPŮSOBILOSTI K PRÁVNÍM ÚKONŮM (SVÉPRÁVNOSTI) (DISKUZE)

- ✗ Jaké následky má omezení způsobilosti k právním úkonům v praktickém životě?
- ✗ Je omezení způsobilosti ku prospěchu člověka nebo spíš ku prospěchu okolí?
- ✗ V jakých případech má omezení způsobilosti skutečně smysl (je ku prospěchu člověka)?
- ✗ Může člověk omezený ve způsobilosti k právním úkonům důstojně žít ve společnosti?
- ✗ Za jakých podmínek může žít člověk s duševním postižením bez omezení způsobilosti k právním úkonům?

# NOVÁ PRAVIDLA A PRINCIPY I

---

- ✘ Ustanovení OZ lze vykládat jen ve shodě s LPS a ústavním pořádkem (§ 2)
- ✘ OZ chrání důstojnost a svobodu člověka a jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí (§ 3 odst. 1)
- ✘ Nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu (§ 3 odst. 2)



# NOVÁ PRAVIDLA A PRINCIPY II

---

- ✘ Má se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat. (§ 4)
- ✘ Kdo se přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži. (§ 5)

# NOVÉ POJMY

---

- ✖ Právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti. (§ 15 odst. 1)
  - + Od narození do smrti
- ✖ Svéprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat). (§ 15 odst. 2)
  - + Plná s. se nabývá zletilostí (18 let), zplnoletněním
  - + Nezletilý je způsobilý právně jednat podle své rozumové a volní vyspělosti

# OSOBNOST ČLOVĚKA (§ 81 A 82)

- ✖ Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv.
- ✖ Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.
- ✖ Ochrany požívají zejména život a **důstojnost** člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho **vážnost**, čest, **soukromí** a jeho projevy osobní povahy.
- ✖ Člověk má právo domáhat se, aby bylo od zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek



# PŘECHODNÁ USTANOVENÍ (§ 3032 A § 3033)

## Omezení způsobilosti k p.ú.

- ✘ Kdo byl podle dosavadních předpisů omezen ve způsobilosti k p.ú. považuje se nadále za osobu omezenou ve svéprávnosti podle nového OZ
- ✘ Je způsobilý právně jednat v rozsahu stanoveném dosavadními právními předpisy

## Zánik omezení i zbavení ze zákona

- ✘ Osoby zbavené či omezené ve způsobilosti k p.ú. nabydou svéprávnosti uplynutím 3 let ode dne účinnosti nového OZ (1.1.2017)

# ZBAVENÍ SVÉPRÁVNOSTI (§ 3032 ODST. 1)

---

- ✗ Nový občanský zákoník již nedává možnost zcela zbavit člověka svéprávnosti
- ✗ Kdo byl podle dosavadního OZ zbaven způsobilosti k pr.ú., považuje se ode dne nabytí účinnosti nového OZ za osobu omezenou ve svéprávnosti
- ✗ Rozsah omezení bude dán ustanovením § 64 (lidé budou moci samostatně právně jednat v běžných záležitostech každodenního života).

# PŘEDBĚŽNÉ PROHLÁŠENÍ (§ 38 - 44)

V očekávání vlastní nezpůsobilosti právně jednat možnost projeviti vůli osoby aby

- ✗ byly její záležitosti spravovány určitým způsobem,
  - ✗ její záležitosti spravovala určitá osoba,
  - ✗ se určitá osoba stala opatrovníkem
- ve formě

- ✗ veřejné listiny (§ 559), ověřené notářem,
- ✗ nebo soukromé listiny (2 svědci)



# NÁPOMOC PŘI ROZHODOVÁNÍ

## (§ 45 – 48)

- ✖ Smyslem je poskytnout podporu člověku, kterému duševní postižení působí potíže při rozhodování, aby mohla být zachována plná svéprávnost a nemusel být ustanovován opatrovník.
- ✖ Podpůrce se zavazuje podporovanému, že bude s jeho souhlasem přítomen při jeho právních jednáních, že mu zajistí potřebné údaje a sdělení a že mu bude nápomocen radami.
- ✖ Podpůrců může být více.

# VZNIK A ZÁNİK NÁPOMOCI

- ✖ Nápomoc se poskytuje na základě smlouvy mezi podporovaným a podpůrcem.
- ✖ Smlouva musí být schválená soudem.
- ✖ Soud smlouvu neschválí, odporují-li zájmy podpůrce zájmům podporovaného.
- ✖ Zánik nápomoci - odvoláním podpůrce soudem:
  - + na návrh podporovaného nebo podpůrce
  - + bez návrhu - v případě, že podpůrce závažně poruší své povinnosti

# PRAVIDLA PRO PODPŮRCE

---

- ✗ Postupuje v souladu s rozhodnutími podporovaného
- ✗ Pokud je p. jednání v písemné formě, může připojit svůj podpis, funkci, příp. i s údajem o podpoře, kterou poskytl.
- ✗ Má i právo namítat neplatnost právního jednání podporovaného.
- ✗ Nesmí podporovaného nevhodně ovlivňovat ani se na úkor podporovaného bezdůvodně obohatit.



# ZASTOUPENÍ ČLENEM DOMÁCNOSTI

## (§49 – 54)

- ✖ Pokud zletilému člověku brání duševní porucha právně jednat a nemá jiného zástupce.
- ✖ Zastupovat jej může jeho potomek, předek, sourozenec, manžel nebo partner, nebo osoba, která s ním žila před vznikem zastoupení ve společné domácnosti alespoň 3 roky

# VZNIK ZASTOUPENÍ

---

- ✖ Zástupce dá zastoupenému na vědomí, že ho bude zastupovat
- ✖ Srozumitelně mu vysvětlí povahu a následky zastoupení.
- ✖ Zastoupený může odmítnout - k odmítnutí stačí schopnost projevit přání.
- ✖ Je nutné schválení soudem - soud vyvine potřebné úsilí, aby zjistil názor zastoupeného, a to i za použití takového způsobu dorozumívání, který si zastoupený zvolí.

# PRAVIDLA PRO ZÁSTUPCE

---

- ✘ Má-li zastoupený více zástupců - může jednat kterýkoli. Jedná-li více zástupců v jedné věci a odporují-li si, nepřihlíží se k projevu žádného z nich.
- ✘ Zástupce dbá o ochranu zájmů a naplňování práv zastoupeného, a také aby
  - + způsob jeho života nebyl v rozporu s jeho schopnostmi
  - + odpovídal i zvláštním představám a přáním zastoupeného, nelze-li tomu rozumně odporovat.



# PRAVIDLA PRO ZÁSTUPCE II

---

- ✖ Zastoupení se vztahuje jen na obvyklé záležitosti, jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného.
- ✖ Nakládat s příjmy může jen v rozsahu potřebném pro obstarání obvyklých záležitostí, jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného.
- ✖ S peněžními prostředky na účtu může nakládat jen v rozsahu nepřesahujícím měsíčně výši životního minima

# ZÁNİK ZASTOUPENÍ

---

- ✗ Zástupce se vzdá zastupování.
- ✗ Zastoupený odmítne, aby ho zástupce dále zastupoval - k odmítnutí postačí schopnost projevít přání.
- ✗ Pokud soud jmenuje zastoupenému opatrovníka.
- ✗ Je-li uzavřena smlouva o nápomoci při rozhodování, zanikne zastoupení účinností smlouvy v rozsahu, v jakém je zastoupený způsobilý právně jednat.

# OPATROVNÍK BEZ OMEZENÍ SVÉPRÁVNOSTI (§ 465, § 469)

Soud jmenuje opatrovníka na návrh člověka

- ✗ jemuž působí zdravotní stav obtíže při správě jeho jmění nebo při hájení práv.



# OMEZENÍ SVÉPRÁVNOSTI (§ 55 - 65)

- ✘ Omezit svéprávnost člověka lze jen
  - + hrozila-li by mu jinak závažná újma
  - + a nepostačí-li méně omezující opatření
- ✘ Méně omezující opatření: nápomoc, zast. čl. rodiny, opatrovnictví bez zásahu do svéprávnosti, přirozená nebo profesionální podpora
- ✘ = zakotvení tzv. principu subsidiarity (použití restriktivního opatření až po vyčerpání možností méně omezujících)

# PRAVIDLA PRO OMEZENÍ SVĚPRÁVNOSTI

- ✗ jen v zájmu člověka, jehož se to týká, po jeho zhlédnutí
- ✗ s plným uznáváním jeho práv a jeho osobní jedinečnosti
- ✗ musí být důkladně vzaty v úvahu rozsah i stupeň neschopnosti člověka postarat se o vlastní záležitosti
- ✗ soud vyvine potřebné úsilí, aby zjistil názor člověka – člověk si může zvolit způsob dorozum.

# ROZSAH OMEZENÍ SVÉPRÁVNOSTI

---

- ✘ Soud může omezit svéprávnost v rozsahu, v jakém člověk není pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopen právně jednat.
- ✘ Soud vymezí rozsah, v jakém způsobilost člověka samostatně právně jednat omezil.
- ✘ Dorozumívací obtíže nesmí být důvodem omezení svéprávnosti (viz úmluva, např. čl. 21 – právo komunikovat individuálním způsobem)



# PRÁVNÍ JEDNÁNÍ PŘI OMEZENÍ SVÉPRÁVNOSTI

- ✖ Omezení svéprávnosti nezabavuje člověka práva samostatně právně jednat v běžných záležitostech každodenního života.
- ✖ Jednal-li opatrovanec samostatně, ač nemohl jednat bez opatrovníka
  - + Je platné, pokud je následně schválí opatrovník nebo jednající poté, co nabyl svéprávnosti.
  - + Za neplatné lze jednání prohlásit jen, působí-li mu újmu.
  - + Postačí-li k nápravě jen změna rozsahu opatrovancových povinností, soud tak učiní, aniž je vázán návrhy stran.

# TRVÁNÍ OMEZENÍ SVÉPRÁVNOSTI

- ✗ Soud může svéprávnost omezit v souvislosti s určitou záležitostí na dobu nutnou pro její vyřízení,
- ✗ nebo na jinak určenou určitou dobu,
- ✗ **nejdéle však na tři roky.**
- ✗ Uplynutím doby omezení zaniká
  - + Pokud není včas zahájeno nové řízení (musí být rozhodnuto nejdéle do 1 roku)
- ✗ Změní-li se okolnosti, soud své rozhodnutí bezodkladně změní nebo zruší, a to i bez návrhu.

# DOPORUČENÉ POSTUPY ŘEŠENÍ SVÉPRÁVNOSTI

Podmínky pro zachování/vrácení plné právní způsobilosti:

- + zajištění odpovídající podpory (sociální služby, neformální podpora)
- + Využití institutů opatrovnictví bez omezení způs. k pr. úk. (§ 29 OZ, § 469 nového OZ , viz rozsudek Okresního soudu v Chebu, NS, ÚS), nápomoci
- + Vymahatelnost práva, používání institutu neplatnosti právního úkonu



# NEPLATNOST PRÁVNÍHO JEDNÁNÍ A JEHO DŮSLEDKY

# NÁLEŽITOSTI PRÁVNÍHO JEDNÁNÍ

---

- ✘ „Zdánlivé jednání“ - pokud nemá podstatné náležitosti:
  - Svobodná a vážná vůle (§ 551, 552)
  - Obsah je srozumitelný a určitý
- ✘ Ke zdánlivému jednání se nepřihlíží

# PLATNOST PRÁVNÍHO JEDNÁNÍ

NOZ ctí a chrání lidskou svobodu,  
důstojnost a autonomii vůle - i platnost  
právního jednání

- ✘ Na právní jednání je třeba spíše hledět  
jako na platné než jako na neplatné.  
(§ 574)
- ✘ Důvody neplatnosti právního jednání lidí  
s postižením jsou stejné

X

- ✘ Následky neplatnosti jsou trochu jiné



# DŮVODY NEPLATNOSTI (§ 581)

---

Neplatné je právní jednání osoby,

- ✗ která k němu není způsobilá v důsledku omezení svéprávnosti
- ✗ jednající v duševní poruše, pokud jí tato duševní porucha činí neschopnou právně jednat

# DALŠÍ DŮVODY NEPLATNOSTI

---

Jednání odporuje

- ✗ dobrým mravům
- ✗ zákonu - pokud smysl a účel zákona vyžaduje neplatnost (§ 580)

Jednal-li někdo v omylu o rozhodující okolnosti a byl-li v omyl uveden druhou stranou (§ 583)

# LIČVA (§ 1796)

---

- ✖ Neplatná je smlouva, při jejímž uzavírání někdo zneužije tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany a dá sobě nebo jinému slíbit či poskytnout plnění, jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepoměru.



# RELATIVNÍ NEPLATNOST

---

Neplatnost je podle NOZ zásadně relativní

- ✗ právní úkon není neplatný automaticky
- ✗ člověk musí neplatnost namítnout
- ✗ když neplatnost nenamítne, hledí se na právní jednání jako na platné  
= relativně neplatné jednání se může zhojit

# ABSOLUTNÍ NEPLATNOST

- ✗ znamená, že se k ní přihlíží bez dalšího
- ✗ absolutně neplatné právní jednání se nemůže ničím „zhojit“, tedy stát se platným.

Obecné pravidlo pro absolutní neplatnost v NOZ:

- ✗ Pokud se jednání zároveň zjevně přičí dobrým mravům, anebo
  - ✗ odporuje zákonu a narušuje veřejný pořádek
- soud přihlédne k neplatnosti i bez návrhu  
(§ 588) – člověk ji nemusí namítnout

# NEPLATNOST JEDNÁNÍ ČLOVĚKA S DUŠEVNÍM POSTIŽENÍM

- ✖ Namítnout relativní neplatnost může jen ten, koho zákon neplatností chrání (§ 587) (spíše člověk s postižením /jeho podpůrce, opatrovník/ než druhá strana)
- ✖ Nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné.



# POSTUP PŘI UPLATNĚNÍ NEPLATNOSTI

Bez omezení svéprávnosti:

- ✗ Obrátit se na druhou stranu, případně na soud

Při omezení svéprávnosti:

- ✗ Lze prohlásit neplatnost jen, působí-li člověku újmu
- ✗ Pokud jednání dodatečně schválí opatrovník, je platné
- ✗ Pokud se nenamítne neplatnost je platné

# BEZDŮVODNÉ OBOHACENÍ (§ 2991- 3005)

- ✘ Bezdůvodné obohacení = získání majetkového prospěchu na základě plnění bez právního důvodu – např. zdánlivého nebo neplatného právního jednání
- ✘ Kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil.

# VYDÁNÍ BEZDŮVODNÉHO OBOHACENÍ (§ 2999)

- ✗ Není-li vydání předmětu bezdůvodného obohacení dobře možné, má ochuzený právo na peněžitou náhradu ve výši obvyklé ceny.
- ✗ Bylo-li plněno na základě neplatného nebo zrušeného právního jednání, právo na peněžitou náhradu však nevznikne v rozsahu, v jakém se to přičí účelu pravidla vylučujícího platnost právního jednání.



# PROMLČECÍ LHŮTA (§ 621, § 629 § 638)

---

Obecná subjektivní lhůta – 3 roky od doby

- + kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a

- + kdo je povinen k jeho vydání

- × Promlčecí lhůta u práva na vydání bezdůvodného obohacení skončí

- + nejpozději za 10 let ode dne, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo

- + bylo-li nabyto úmyslně, za 15 let

# NÁHRADA ÚJMY

---

- ✗ Kdo přivedl jiného k právnímu jednání hrozbou nebo lstí, nahradí vždy újmu z toho vzniklou.

# MANŽELSTVÍ

- ✘ Soud rozhoduje o otázce způsobilosti uzavřít manželství – může toto právo omezit (§ 673) – pak nelze uzavřít, jinak ano – bez souhlasu soudu
- ✘ Úmluva: ČR přijme účinná opatření s cílem zajistit:  
„Uznání práva všech osob se zdravotním postižením, které dosáhnou věku pro uzavření manželství, uzavřít sňatek a založit rodinu na základě svobodného a plného souhlasu budoucích manželů; (čl. 23 odst. 1 písm. a))



# ZDÁNLIVÉ MANŽELSTVÍ (§ 677 – 679)

---

Manželství nevzniklo/neexistuje:

Pokud nebyly splněny náležitosti, na kterých je nutno bezvýhradně trvat, spočívající v

- ✗ projevu vůle některého ze snoubenců
- ✗ sňatečném obřadu (nebo v souvislosti s ním)
- ✗ Soud může určit neexistenci i bez návrhu

# NEPLATNOST MANŽELSTVÍ (§ 680-686)

Prohlašuje ji soud:

- ✗ Pokud uzavření manželství bránila zákonná překážka (nezletilost, nesvéprávnost, existující manželství, blízcí příbuzní a obdobné vztahy, § 672
- ✗ Na návrh každého, kdo na tom má právní zájem
  - + ledaže manželství bránila překážka omezené svéprávnosti
  - + V určitých případech i bez návrhu
- ✗ do prohlášení- platné; po prohlášení- neuzavřené

# PŘEKÁŽKY PROHLÁŠENÍ NEPLATNOSTI

---

- ✘ Pokud zaniklo, nebo pokud již došlo k nápravě (odpadly zákonné překážky)
- ✘ Bylo uzavřeno nesvéprávným a bylo počato dítě, které se narodilo živé



# OPATROVNICTVÍ ČLOVĚKA V NOVÉM OBČANSKÉM ZÁKONÍKU

# OPATROVNICTVÍ ČLOVĚKA

---

- ✗ Existuje i opatrovnictví právnické osoby
- ✗ Ustanovení týkající se opatrovnictví při omezení svéprávnosti: § 61 - 65
- ✗ Zastoupení: Hlava III, § 436 - 488
- ✗ Opatrovnictví člověka: § 465 - 485

# OPATROVNICTVÍ ČLOVĚKA (§ 465 A NÁSL.)

- ✗ Soud jmenuje opatrovníka člověku
  - + je-li to potřeba k ochraně jeho zájmů nebo
  - + vyžaduje-li to veřejný zájem.
- ✗ Zejména tomu:
  - + koho omezil ve svéprávnosti
  - + jehož zdravotní stav mu působí obtíže při správě jmění nebo hájení práv
  - + o kom není známo, kde pobývá
  - + neznámému zúčastněnému při právním jednání



# JMENOVÁNÍ OPATROVNÍKA PŘI OMEZENÍ SVÉPRÁVNOSTI I

- ✖ V rozhodnutí o omezení svéprávnosti jmenuje soud člověku opatrovníka.
- ✖ Soud zjistí stanovisko osoby povolané opatrovancem a pokud je způsobilá a souhlasí, soud ji jmenuje
- ✖ Jinak při výběru opatrovníka přihlédne k
  - + přání opatrovance, jeho potřebám, podnětům blízkých osob sledující-li jeho prospěch
- ✖ Soud dbá, aby výběrem opatrovníka nezaložil nedůvěru opatrovance k opatrovníkovi.

# JMENOVÁNÍ OPATROVNÍKA PŘI OMEZENÍ SVÉPRÁVNOSTI II

- ✗ Opatrovníkem nelze jmenovat
  - + osobu, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy opatrovance,
  - + provozovatele zařízení, kde opatrovanec pobývá nebo které mu poskytuje služby,
  - + nebo osobu závislou na takovém zařízení.
- ✗ Soud může v průběhu řízení o omezení svéprávnosti svěřit třetí osobě provedení jednotlivých právních jednání nebo správu majetku, je-li to nutné, aby se zabránilo závažné újmě.

# OPATROVNICTVÍ BEZ OMEZENÍ SVÉPRÁVNOSTI (§ 469 ODS. 1)

- ✗ na návrh člověka
- ✗ jemuž působí zdravotní stav při správě jeho jmění nebo při hájení jeho práv obtíže
- ✗ ve shodě s návrhem určí opatrovníkovi rozsah působnosti
- ✗ na návrh člověka soud opatrovníka odvolá



# OPATROVNICTVÍ BEZ OMEZENÍ SVĚPRÁVNOSTI (§ 469 ODS. 2)

- ✗ Opatrovník jedná zpravidla společně s opatrovancem.
- ✗ Jedná-li opatrovník samostatně, jedná v souladu s vůlí opatrovance.
- ✗ Nelze-li vůli opatrovance zjistit, rozhodne na návrh opatrovníka soud.
- ✗ Opatří-li si někdo správce svého jmění sám, nelze mu jmenovat opatrovníka pro správu jmění (§ 470).

# ZASTOUPENÍ – VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ (§ 437 – 440)

- ✗ Zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného
- ✗ Zástupce jedná osobně.
- ✗ Dalšího zástupce může pověřit, je-li to nutné - odpovídá za řádný výběr osoby
- ✗ Překročil-li zástupce své oprávnění a neschválí-li jej dodatečně zastoupený, je zavázán sám

# ZÁKONNÉ ZASTOUPENÍ A OPATROVNICTVÍ

- ✗ Opatrovnictví sleduje ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv.
- ✗ Opatrovník není oprávněn za zastoupeného právně jednat v záležitostech týkajících se
  - + vzniku a zániku manželství,
  - + výkonu rodičovských povinností a práv,
  - + pořízení pro případ smrti, prohlášení o vydědění



# JMENOVÁNÍ, ODVOLÁNÍ, SMRT OPATROVNÍKA (§ 463 A 468)

- ✗ Opatrovníka jmenuje soud.
- ✗ Soud při jmenování opatrovníka určí rozsah jeho práv a povinností.
- ✗ Soud odvolá opatrovníka - požádá-li o to opatrovník, nebo neplní-li své povinnosti.
- ✗ Smrtí opatrovníka nebo jeho odvoláním opatrovnictví nezaniká
- ✗ Dokud soud nejmenuje opatrovanci nového opatrovníka, přechází opatrovnictví na veřejného opatrovníka podle jiného zákona.

# VÍCE OPATROVNÍKŮ (§ 464)

- ✘ Osobě lze jmenovat pouze jediného opatrovníka „osoby“ x může být jmenován zvláštní „opatrovník pro správu jmění“ (nebo části).
- ✘ Opatrovníku osoby náleží výlučné zastupování před soudem, a to i když se záležitost týká spravovaného jmění.
- ✘ Jmenuje-li soud více opatrovníků a nerozhodne-li, ve kterých záležitostech může každý z nich právně jednat samostatně, jsou opatrovníci povinni jednat společně.

# NÁZOR OPATROVANCE PŘI USTANOVENÍ OPATROVNÍKA (§ 471 ODS. 1)

Rozhoduje-li soud o jmenování opatrovníka člověku:

- ✖ může tak učinit až po jeho zhlédnutí, nebrání-li tomu nepřekonatelná překážka;
- ✖ musí vyslechnout jeho vyjádření nebo jinak zjistit jeho stanovisko a vycházet z něho.



# OSOBA OPATROVNÍKA (§ 471 ODST. 2)

1. Soud jmenuje opatrovníkem osobu, kterou navrhl opatrovanec.
2. Není-li to možné, jmenuje:
  - ✗ zpravidla příbuzného nebo jinou osobu blízkou, která osvědčí o opatrovance dlouhodobý a vážný zájem a schopnost projevovat jej i do budoucna.
  - ✗ jinou osobu, která splňuje podmínky pro to, aby se stala opatrovníkem,
  - ✗ veřejného opatrovníka podle jiného zákona.

# VEŘEJNÝ OPATROVNÍK

---

- ✘ Obec, kde má opatrovanec bydliště, anebo právnická osoba zřízená touto obcí k plnění úkolů tohoto druhu
- ✘ Jmenování veřejného opatrovníka podle jiného zákona není vázáno na jeho souhlas

# POVINNOSTI OPATROVNÍKA (§ 466)

---

- ✗ Udržovat s opatrovancem vhodným způsobem a v potřebném rozsahu pravidelné spojení
- ✗ Projevovat o opatrovance skutečný zájem
- ✗ Starat se o naplnění opatrovancových práv a chránit jeho zájmy.
- ✗ Dbát o jeho zdravotní stav
- ✗ Rozhoduje-li o opatrovancových záležitostech, vysvětlit srozumitelně povahu a následky rozhodnutí.



## DALŠÍ POVINNOSTI OPATROVNÍKA (§ 467 ODS. 1)

- ✗ Naplňuje opatrovancova právní prohlášení
- ✗ Dbá jeho názorů, i když je opatrovanec projevil dříve, včetně přesvědčení nebo vyznání, soustavně k nim přihlíží a zařizuje opatrovancovy záležitosti v souladu s nimi.
- ✗ Není-li to možné, postupuje opatrovník podle zájmů opatrovance.

# DALŠÍ POVINNOSTI OPATROVNÍKA (§ 467 ODST. 2)

Opatrovník dbá

- ✗ aby způsob opatrovancova života nebyl v rozporu s jeho schopnostmi
- ✗ a aby, nelze-li tomu rozumně odporovat, odpovídal i zvláštním opatrovancovým představám a přáním.

# SPRÁVA JMĚNÍ (§ 461 – 462)

- ✗ Běžnou správu jmění provádí opatrovník.
- ✗ Nejedná-li se o běžnou záležitost - vyžaduje se schválení opatrovnické rady nebo soudu.
- ✗ Opatrovník nemůže požadovat **od zastoupeného** odměnu za zastoupení
- ✗ **Má-li povinnost spravovat jmění, lze přiznat odměnu** - o výši rozhodne soud (přihlédne k nákladům správy, k hodnotě spravovaného majetku, k výnosům z něho, k časové i pracovní náročnosti správy).



# VYÚČTOVÁNÍ SPRÁVY JMĚNÍ (§ 485)

- ✗ Opatrovník vyhotoví soupis spravovaného jmění do 2 měsíců od svého jmenování
- ✗ Průběžné vyúčtování správy jmění každoročně vždy do 30. června
- ✗ Mimořádné vyúčtování – je-li pro to důvod, na návrh opatrovance nebo opatrovnické rady (OR)
- ✗ Konečné vyúčtování
- ✗ Každé vyúčtování doručí soudu, opatrovanci a opatrovnické radě.

# ROZHODNUTÍ OPATROVNÍKA VŽDY SCHVALOVANÁ SOUDEM (§ 483) (NA ZÁKLADĚ STANOVISKA OR)

- ✗ Ve věcech, kde to stanovil soud
- ✗ Souhlas se změnou osobního stavu
- ✗ Nakládání s majetkem např.:
  - + Zavázat opatrovance k plnění pro člena OR
  - + Nakládání s nemovitostí, obchodním závodem
  - + Zavázat k opakovanému plnění delšímu než 3 roky
  - + Odmítnutí dědictví, zavázat k bezúplatnému plnění

# POJIŠTĚNÍ OPATROVNÍKA (§ 465)

---

- ✘ Odůvodňují-li to okolnosti, může soud opatrovníku uložit, aby se v přiměřeném rozsahu pojistil pro případ, že při výkonu své funkce způsobí opatrovanci nebo jiné osobě škodu.



# OPATROVNICKÁ RADA (OR, § 472 – 485)

---

- ✗ Protiváha i pomoc opatrovníkovi
- ✗ Na žádost opatrovance nebo blízké osoby
- ✗ Opatrovník svolá schůzi osob blízkých
- ✗ Sejde-li se aspoň 5 osob, může být OR zvolena
- ✗ Členem OR může být jen osoba, která o opatrovance osvědčí dlouhodobý a vážný zájem a schopnost projevovat jej i do budoucna a jejíž zájmy neodporují zájmům opatrovance.
- ✗ Opatrovník nemůže být členem opatrovnické rady.

# ORGANIZACE HÁJÍCÍ PRÁVA OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

která působí v České republice alespoň tři roky a byla s opatrovancem v pravidelném spojení alespoň tři měsíce, má právo

- ✗ navrhnout, aby byla svolána schůze k ustavení opatrovnické rady
- ✗ být členem opatrovnické rady, účastnit se jejího zasedání, schůze k ustavení opatrovnické rady a navrhnout soudu, aby rozhodnutí opatrovnické rady zrušil

# SLOŽENÍ, SCHŮZE OR

---

- ✗ OR má alespoň tři členy
- ✗ Člen je volen na dobu neurčitou
- ✗ Může být odvolán soudem
- ✗ OR zasedá aspoň 1x za rok, svolá ji předseda, opatrovník, člen, soud
- ✗ Na zasedání pozve OR opatrovance i opatrovníka



# PŘEDMĚT JEDNÁNÍ OR

---

- ✖ Zprávy opatrovníka o jeho činnosti v záležitostech opatrovance
- ✖ Vyjadřuje se
  - + k soupisu jmění opatrovance a k vyúčtování jeho správy
  - + k vyúčtování případné odměny opatrovníka za správu jmění
- ✖ Návrh na zrušení opatrovnictví, odvolání op.

# SOUHLAS OR PRO JEDNÁNÍ OPATROVNÍKA

Bez souhlasu opatrovnické rady nesmí opatrovník rozhodnout o

- ✗ změně bydliště opatrovance
- ✗ umístění opatrovance do uzavřeného ústavu nebo podobného zařízení v případě, kdy to zdravotní stav opatrovance zjevně nevyžaduje
- ✗ zásazích do integrity opatrovance, jedná-li se o zákroky se závažnými zákroky, bez závažných následků dává souhlas opatrovník sám

# NAKLÁDÁNÍ S MAJETKEM OPATROVANCE

---

Bez souhlasu OR nesmí opatrovník

- ✗ nabýt nebo zcizit majetek opatrovance v hodnotě převyšující
  - + částku odpovídající stonásobku životního minima
  - + jednu třetinu opatrovancova majetku, ledaže tato třetina představuje hodnotu jen nepatrnou
- ✗ přijmout nebo poskytnout zápůjčku, úvěr nebo jistotu v hodnotách uvedených výše



# SOUHLAS SOUDU K NAKLÁDÁNÍ S MAJETKEM

Po stanovisku OR soud schvaluje:

- ✗ nabytí nebo zcizení majetku v hodnotě převyšující
  - + částku odpovídající pětisetnásobku životního minima
  - + jednu polovinu opatrovancova majetku, ledaže tato polovina představuje hodnotu jen nepatrnou a nejedná se o věc, která je pro opatrovance věci zvláštní obliby
- ✗ přijetí nebo poskytnutí půjčky, úvěru nebo jistoty v hodnotách uvedených výše

# NELZE-LI OR ZŘÍDIT (§ 482)

---

- ✘ Na návrh blízkých osob může soud jmenovat 1 osobu s působností OR
- ✘ Není-li OR (ani 1 členná) schvaluje opatření opatrovníka soud

# **SOUHLAS SE ZÁSAHEM DO INTEGRITY OSOBY**



# SOUHLAS SE ZÁSAHEM DO DUŠEVNÍ NEBO TĚLESNÉ INTEGRITY (§ 93-103)

- ✗ Nikdo nesmí zasáhnout do integrity jiného člověka bez jeho „informovaného“ souhlasu.
- ✗ Uděluje-li souhlas za jiného jeho zákonný zástupce, podá se vysvětlení i tomu, kdo má být zákroku podroben, je-li schopen úsudku, způsobem přiměřeným schopnosti dotčeného vysvětlení pochopit.
- ✗ **Zákonný zástupce může udělit souhlas k zásahu do integrity zastoupeného, je-li to k přímému prospěchu osoby, která není schopna dát souhlas sama.**

# SOUHLAS BLÍZKÉ OSOBY, DŘÍVE VYSLOVENÁ PŘÁNÍ

- ✘ Nemůže-li člověk udělit souhlas pro neschopnost projevit vůli, byť jen přechodnou, a nemá-li zákonného zástupce, vyžaduje se souhlas přítomné blízké osoby, nebo se kontaktuje blízká osoba, nebo přítomná osoba, která o dotčenou osobu osvědčí mimořádný zájem.
- ✘ Při zákroku i při udělení souhlasu se vezme zřetel na **dříve vyslovená známá přání člověka.**

# SOUHLAS SOUDU

---

- ✘ Zárok lze provést jen se souhlasem soudu:
  - + Pokud se liší názor nezletilé nebo nesvéprávné osoby a zákonného zástupce
  - + Má-li být zasaženo do integrity člověka neschopného úsudku způsobem zanechávajícím trvalé, neodvratitelné a vážné následky nebo způsobem spojeným s vážným nebezpečím pro jeho život nebo zdraví.
- ✘ Soud přivolí k zároku, je-li dotčené osobě podle rozumného uvážení k prospěchu, po jejím zhlédnutí a s plným uznáváním její osobnosti.



# QUIP – SPOLEČNOST PRO ZMĚNU

Kancelář: Karlínské nám. 12, Praha 8 - Karlín

Tel./fax: +420 221 890 434

e-mail: [info@kvalitavpraxi.cz](mailto:info@kvalitavpraxi.cz)

[www.kvalitavpraxi.cz](http://www.kvalitavpraxi.cz)



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Děkuji za pozornost a vyplnění anonymního hodnotícího dotazníku.

JUDr. Dana Kořínková

Kontakt: [dana.korinkova@kvalitavpraxi.cz](mailto:dana.korinkova@kvalitavpraxi.cz)